

MİMAR AUGUST JASMUND HAKKINDA BİLMEDİKLERİMİZ

Mehmet Yavuz*

Osmanlı Sanatında, özellikle son devir Osmanlı mimarisinde, yabancı mimar ve sanatçıların önemli bir yer tuttuğu bilinen bir gerçektir. Ancak Türk sanatı üzerine yapılan araştırmalar içinde yabancı mimarlar, eserleri ve Osmanlı sanatı içindeki yerleri, birkaç çalışma¹ dışında pek fazla ele alınmamış ve yeri geldiğinde birkaç cümle ile geçiştirilmeye çalışılmıştır. Bu konuya uzun süre kayıtsız kalınmasına, yurt dışı için araştırma imkanlarının kısıtlı olması ve bu yabancı mimarlar hakkında yurt içinde de çok fazla doyurucu bilgi ve kaynağın bulunmaması, sebep olarak gösterilebilir.

Ancak son yıllarda, hususiyetle Osmanlı-Türk sanatı içinde etkinlik gösteren yabancı mimarlar üzerine yapılan araştırmalar yoğunlaşmış ve bu konuda birkaç makalenin yanısıra pek çok yüksek lisans ve doktora tezi hazırlanmıştır.

Bunlardan, doktora tezi olarak A. Nasır'ın 1991 de, yabancı mimarlar üzerine yaptığı deneme², sonra C. Can'ın 1993 yılında tamamladığı batılı ve levanten mimarların yapıları ve koruma sorunları³ ve daha sonra 1995 yılında, Ö. Ediz tarafından hazırlanan ve Osmanlı mimarlığının son dönemi ve cumhuriyet dönemi mimarlığında görev alan yabancı mimarları kapsayan yüksek lisans çalışması⁴ genel olarak yabancı mimarlar üzerinde durmaktadır. Özellikle en çok tanınmış olanlardan; Alman asıllı sanatçı Antoine-Ignace Melling (1874-...? arası), İtalyan Gaspare-Trajano

*Araştırma Görevlisi, Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü/Ruhr Universität Bochum, Fakultät für Gesichtswissenschaft, Kunsthistorisches Institut'de doktorant.

¹ M. Sözen-M. Tapan; *50 Yıllık Türk Mimarisi*, İstanbul 1972. Ayrıca, M. Sözen; *Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı (1923-1983)*, İstanbul 1984.

² A. Nasır; *Türk Mimarlığında Yabancı Mimarlar Üzerine Bir Deneme*, İ.T.Ü, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 1991.

³ C. Can; *İstanbul'da 19. YY. Batılı ve Levanten Mimarların Yapıları ve Koruma Sorunları*, Y.T.Ü, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 1993.

⁴ Ö. Ediz; *Osmanlı Mimarlığı'nın Son Dönemi (Tanzimat Dönemi) ve Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı'nda (1920-1950) Yabancı Mimarların Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma*, Y.T.Ü, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1995.

Fossati (1837-1858 arası) ve Giuseppe Fossati (1839- ..?. arası), İngiliz William-James Smith (1841-1853 arası), İtalyan Giovanni Battista Barborini (19.yy.ın ikinci yarısında), Fransız asıllı Alexandre Vallauray (19. yy. Sonunda), Fransız Raimondo d'Aranco (1893-1908 arası) ve Alman mimar August Jasmund (19. yy. Sonu 20.yy. başında)'un yapılarını ve İstanbul'daki faaliyetlerini tanıtmışlardır, ki bunlardan A. Vallauray, G. Mongeri ve A. Jasmund, 19. yüzyılın sonunda kurulan ve mimarlık ve sanat eğitimi veren; "... Mühendishane-i Berri-i Humayun ve Sanayi-i Nefise Mektebi ..."⁵ gibi yüksek okullarda öğretim üyesi olarak da görev yapmışlardır.

Bu üç çalışmanın dışında, Şubat 2001'de hazırladığımız yüksek lisans tezi⁶ ile, daha sonra, M. M. Fındıkgil-Doğuoğlu tarafından hazırlanan doktora tezi⁷ sadece Alman mimar ve sanatçıların İstanbul'daki faaliyetlerini kapsamaktadır.

Söz konusu edilen bu araştırmalarda ve diğer yayınlarda da görüleceği gibi, Alman mimarlar içinde en çok verimlilik göstereni August Jasmund'dur. Ancak şu ana kadar, diğerlerinde olduğu gibi, bu mimar hakkındaki bilgiler de, ismi dahil, çok sınırlı idi. Bu mimarla ilgili en detaylı bilgiyi, A. Nasır'ın söz konusu doktora çalışmasında dökümünü verdiği ve TBMM Milli Saraylar Arşivi'nde bulunan Tezkere'de⁸ görüyoruz. Nitekim buradaki bilgilerin bir kısmı ile bizim vereceğimiz bilgilerin bir kısmının örtüştüğü görülecektir. Bu bilgileri, A. Batur'un verdiği benzer bilgilerle⁹ de desteklemek mümkündür.

Daha önce yaptığımız yüksek lisans çalışmasında, Almanya'da araştırma yapacak imkanımız olmadığı için, mevcut literatur bilgileri ile hareket etmek durumunda kalmıştık. Fakat, M. Fındıkgil tarafından yapılan doktora çalışmasında da, Almanya'daki arşivlerde çalışıldığı ifade edilmişse de, özellikle mimar August Jasmund hakkında yeni bir şey ortaya konamamış ve mevcut bilgilerle yetinilmiştir. Bu nedenle bu konudaki araştırmaların sürdürülmesini düşünerek, doktora çalışmamızı¹⁰ yapmak üzere geldiğimiz Almanya'da, Berlin'deki kütüphane ve arşivlerde 2003 yılının ilk aylarında bu konuda da ayrı bir araştırma yaptık.

⁵ A. Nasır; *Ay. es.*, s. 78.

⁶ M. Yavuz; *19. Yüzyıl Sonu 20. Yüzyıl Başlarında İstanbul'da Alman Mimarların Yaptıkları Mimari Eserler*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum 2001.

⁷ M. M. Fındıkgil-Doğuoğlu; *19. Yüzyıl İstanbul'unda Alman Mimari Etkinliği*, I.T.Ü, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2002.

⁸ A. Nasır; *Ay. es.*, s. 78, 81.

⁹ A. Batur; "*A. Jasmund*", mad., DBIA. C. 4. İstanbul 1994, s. 317-318.

¹⁰ "Anadolu- ve Bağdad Demiryolları Üzerindeki İstasyon Binaları İle Bunların Almanya'daki Öncü Modelleri Arasında Mukayeseli Bir Çalışma", muhtemel başlıklı doktora çalışması, DAAD tarafından sağlanan bursla, Bochum Ruhr Üniversitesi, Sanat Tarihi Enstitüsü'nde

Mimar August Jasmund Hakkında Bilmediklerimiz

Bu bağlamda ilk olarak, Politische Archiv des Auswärtiges Amtes/Federal Almanya Dışişleri Bakanlığı Arşivinde, die Abberufung des Herrn Jasmund/Bay Jasmund'un geri çağırılması, adına kayıtlı dosyaya¹¹ ulaştık. Fakat eski el yazısı yazışmaları okuduğumuzda, burada söz konusu olan kişinin, İstanbul'da pek çok esere imza attığı bilinen mimar August Jasmund değil, bilakis İskenderiye şehrinde görevli Alman General Konsül von Jasmund olduğu ve 1874 yılında Mısır Hıdivi ve Nubar Paşa ile aralarında geçen münasebetleri ve özellikle Konsül Jasmund'un geri çağırılması ile ilgili olduğunu anladık.

İkinci olarak, literatür araştırması sırasında, Berlin Devlet Kütüphanesi'nde eski bir kitapta Jasmund adına rastladık. Prusya Devletleri ve Alman İmparatorluğu'nda görev almış bina memurları kayıt defterinde¹²; 28. Regierung in Lüneberg, ara başlığı altında, Jasmund, Geheimer Baurat, Regierungs- und Baurat (W=Wasserbaufach-Amt)/Lüneberg İdaresi, Jasmund, Bina Hasmüşaviri, Hükümet-ve Bina Müşaviri bilgilerine yer verilmiştir. Ancak daha sonra elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda, burada adı geçen Jasmund'un da İstanbul'da görev yapan Regierungs-Baumeister August Jasmund/Prusya Hükümet Mimarı August Jasmund olmadığı, bilakis yine mimarlıkla uğraşan, ağabeyi Robert Carl Ludwig Jasmund olduğunu tespit ettik.

Berlin Bundes Archiv'deki araştırmalarımızda rağmen bu konuyla ilgili bir belge kaydına rastlayamadık. Bunun üzerine araştırmalarımızı Berlin'deki bir diğer önemli arşiv, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz/Prusya Kültürü Gizli Arşivi'nde sürdürdük. Buradaki çalışmalarımız sonunda, uzun süredir aramakta olduğumuz dosyaya ulaştık. **Jasmund, August Carl Friedrich** 1882-1901, Baumeister adıyla kayıtlı dosya¹³, görünüşü itibariyle adeta yüz yıl sonra ilk kez açılıyor gibiydi. Nitekim şu ana kadar yurt içi ve dışında yaptığımız araştırmalarda bu dosyanın kaydına, çok büyük bir iddia olmamakla birlikte, literatürde rastlayamadık. Şayet böyle ise, bu konuda kendimizi mutlu hissediyoruz. Zira bu dosyanın incelenip bir yayın halinde bilim alemine sunulması ile, özellikle bu mimar hakkında, başta biyografisi olmak üzere, pek çok soru ve de konunun açıklık kazanacağını ümit ediyoruz.

sürdürülmektedir. Burada, katkılarından dolayı, DAAD'ye ve danışman hocalarım Sayın Prof. Dr. Joachim Petsch ve Sayın Prof. Dr. Fikret Adanır'a teşekkür etmek isterim.

¹¹ Politisches Archiv des Auswärtiges Amtes (PA.AA) – Türkei 102, Nr. 12395.

¹² *Verzeichnis der im Preussischen Staate und bei Behörden des Deutschen Reiches angestellten BAUBEAMTEN*, Zusammengestellt im Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Ausgabe 1913, Berlin 1913. Verlag von Wilhelm Ernst & Sohn.

¹³ Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz (GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, 861).

Söz konusu edeceğimiz bu dosyada, bizzat mimarın kendi el yazısı ile yazılmış olan özgeçmiş, karneleri, yaklaşık 21 adet faaliyet raporu ve dilekçe ile kurumlar arası yazışmalar bulunmaktadır. Jasmund, bu dosyada saklı belgelerden Almanya’da yazdıklarını Regierungs- Bauführer (Hükümet Uygulayıcı Mimari) A. Jasmund, İstanbul’dan yazdığı yazı ve dilekçelerini Königlische Regierungs-Baumeister (Krallık¹⁴ Hükümet Mimarı) A. Jasmund şeklinde imzalamıştır¹⁵. Ancak yüksek okul karneleri haricindeki bütün dokümanlar, Sütterlin¹⁶ adı verilen bir yazı türü ile yazılmış olduğundan, okunması büyük sorun oluşturdu. Bu yazıyı okumayı sökmek de yeterli olmayınca bu konunun uzmanlarından yardım almak durumunda kaldık¹⁷.

Bu çalışma ile ortaya konulan bilgiler, söz konusu arşiv dosyası içinde bulunan belge ve dokümanların incelenmesiyle elde edilmiş ve bunlar belirgin bir kronoloji takip edilerek verilmiştir. Daha önceki çalışmalarımızda¹⁸ bu mimarın eserleri ile ilgili tanıtım ve üslup değerlendirmelerini yaptığımız için, burada orijinal bilgilere gölge düşürmemek için, mümkün olduğunca yorum yapmaktan kaçınılmıştır.

August Carl Friedrich Jasmund, kendi el yazısı özgeçmişine göre¹⁹, 15 Eylül 1859 yılında, bugünkü durum itibariyle Almanya’nın Baltık Denizi’ndeki en büyük adası olan Rügen Adası üzerinde bulunan Sagard kasabasında, Prusya krallık defterdarı August Jasmund’un ikinci oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Sagard Sankt Michael Evangelist Papazlık Makamı, nikah defteri (1792) kaydına göre ise, Jasmund’un babası August Christian Friedrich Jasmund (D.T. 09.08.1818 Sagard - Ö.T. 24.04.1904 Sagard) ile annesi Sophie Johanne Friederice Ockerman (D.T. 20.05.1826 – Ö.T. ?), 28. 11. 1849 tarihinde evlenmişlerdir. 1838 tarihli vaftiz defterine göre August Jasmund’un ablası (ilk çocuk), Caroline Antonie Joachime 29.10.1850 ve ağabeyi (ikinci çocuk) Robert Louis Carl, ki bu kişi Putbus’daki Lisenin kayıt defterinde Robert Carl Ludwig Jasmund olarak geçmektedir, 10.01.1853

¹⁴ Yazışmalarda geçen Königliche/Krallık ifadesinden Prusya Krallığı kastedilmektedir.

¹⁵ Regierungs- Bauführer ve Königliche Regierungs- Baumeister gibi unvanlar Prusya Devleti’ne mahsus unvanlar olup bugün kullanılmamaktadır. Bauführer; uygulayıcı mimar, Baumeister ise mimar anlamında kullanılır.

¹⁶ Sütterlin yazı, Berlinli grafiker Ludwig Sütterlin (1865-1917) tarafından yuvarlak hatlı bir yazı türü olarak geliştirilmiş, bazı alman eyalet okullarında başarıyla denenmiş ve 1935 li yıllara kadar okullarda temel yazı dersi olarak öğretilmiştir. Bakınız, Brokhaus Enzyklopädie, Wiesbaden 1973, Cilt 18, s. 366.

¹⁷ Ruhr Üniversitesi Tarih Fakültesi, Historisches Institut-Yeniçağ Tarihi I Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Rainer Walz’a, özellikle şüpheli kaldığımız noktaların okunup aydınlatılmasındaki yardımlarından dolayı burada teşekkür etmek isterim.

¹⁸ M. Yavuz; Osmanlı’da Alman Mimarlar ve Eserleri, *Türkler*, Ankara 2002, C. 15, s. 400-411.

¹⁹ GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, 861. Curriculum vitae/Özgeçmiş (tarihsiz)(Bakınız Ek 1).

Mimar August Jasmund Hakkında Bilmediklerimiz

tarihinde Sagard'da dünyaya gelmişlerdir. 1855 yılına ait vaftiz defterinde ise August Carl Friedrich Jasmund'un, ailenin 3. çocuğu olarak, 15. 09. 1859 tarihinde doğduğu kayıtlıdır²⁰.

August Jasmund, 20 Nisan 1870 tarihinde, paskalya zamanı, on bir yaşında, Rügen Adası'nın güneydoğusunda, Putbus kasabasında bulunan Königlische Pädagogium²¹/Krallık Lisesi'nin birinci sınıfına, 863 numara ile kaydoldu. O zamana kadarki eğitimini, aldığı özel derslerle yaptı. August Jasmund, Putbus'daki bu okul yatılı olmasına rağmen, eğitimini gününbirlik sürdürdü. 1877'ye kadar bu okulda okudu. 1877 yılında, mimarlık öğrenimi görmek üzere bu okuldan ayrıldı ve Berlin'deki Königlische Bauakademie/Krallık Mimarlık Akademisi'ne kaydoldu. August Jasmund'un ağabeyi Robert Carl Ludwig Jasmund'da bu lisede okumuş ve 1872'de mimarlık okumak üzere bu okuldan ayrılmıştır²².

A. Jasmund Yüksek öğrenimi süresince yalnızca 1878 yılı yaz s6mestrsinde, Berlin'deki Königlische Bauakademie/ Krallık Mimarlık Akademisi'nden ayrılarak, M6nich'deki K6niglich Bayerisch Technische Hochschule/Krallık Bavyera Teknik Y6ksekokulu'nda öğrenim g6rd6. 6zellikle y6ksek inşaat alanına eğilim g6sterdiğinden, teknik üniversitede özellikle bu alanda 6ng6r6len derslerle ilgilendi.

6ğreniminin 5. ve 6. s6mestirlerini Ortaçağ yapı sanatlarını, son s6mestrisini ise bir m6şavirin y6netimi altında, özellikle R6nesans sanatını 6ğrenmekle ge6çirdi. Bitirme çalışması olarak aldığı bir parlamento binası tasarımı 6devinden, hastalığı nedeniyle, sadece 6ç çizimi tamamlayarak, teknik sınav komisyonuna teslim edebildi. Karne tarihini dikkate alırsak, August Jasmund, Berlin'deki Krallık Mimarlık Akademisi'nden 1. Haziran 1882 tarihinde, 23 yaşında iken, mezun oldu.

Sanatçının karneleri incelendiğinde, karakteristik bilgi ve bulgulara da ulaşmak m6mk6nd6r. 6zellikle 1877 yılında Putbus'daki liseden aldığı karnede²³, K6niglische Pr6fungs- Kommission/Krallık Sınav Komisyonu'nun verdiği ders notları yanında, Jasmund'un; saygılı davranışlar sergileyen, d6zenli ve çalışkan bir 6ğrenci

²⁰ Bu bilgiler, s6z konusu birimlerle yapılan kişisel yazışmalarla elde edilmiş olup, orijinal tarihi kayıtlara dayanmaktadır.

²¹ Putbus'daki bu okul binası Putbus Beyi Malte tarafından 1833 yılında yaptırıldı. 1836 yılında binayı Prusya Devletine Paedagogium Regium/Krallık Pedagoji Lisesi olarak devretti. 1919 yılında binanın ismi Staatliches Paedagogium/Devlet Pedagoji Lisesi olarak değiştirildi.

²² Auszug aus dem Sch6lerverzeichnis des K6niglichen Pädagogiums zu Putbus/Putbus Krallık Lisesi Kayıt Defteri.

²³ GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der 6ffentlichen Arbeiten, 861). Zeugnis der Reife, Putbus, 13. September 1877 tarihli karne.

Mehmet Yavuz

olduğu şekilde değerlendirmeleri de yapılmıştır. Aldığı derslere sırasıyla bakıldığında;

Din dersi için; derslere düzenli olarak katıldığı, İncil ve Hıristiyanlık inancına ait iyi bilgilere sahip olduğu, ayrıca kilise tarihi ile ilgili önemli bilgiler aldığı kaydedilmiş ve kendisine **İyi** notu verilmiştir.

Almanca dersi için; özenli ve alışkan bir şekilde almancasını geliştirdiği, iyi bir yazı yazma alışkanlığı kazandığı ve dili mantık kuralları içinde iyi kullandığı belirtilip, hayli iyi konuşmalar yapabildiği ve edebiyat tarihi ile ilgili önemli bilgilere sahip olduğu kaydedilip, **İyi** notu verilmiştir.

Latince dersi için; yazılı ödevlerini gramatik kurallarını iyi kullanarak hayli iyi yaptığı, günden güne iyi bir gelişme gösterdiği, Latinceyi konuşmada da öyle acemi olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca Ficero ve Tacitus gibi yazarların kitaplarını mükemmel şekilde okuyup anladığı kaydedilmiş ve kendisine **İyi** notu verilmiştir.

Grekçe dersi için; klasik eserlerin okunup anlaşılmasında ve de tercümesinde başarılı adımlar atmış ve bu dilin kuralları çerçevesinde kullanımını geliştirdiği ifade edilip, **İyi** notu verilmiştir.

Fransızca dersi için; iyi bir dil bilgisi ve kelime hazinesi ile Fransızca dilinin yazılı kullanımında beceriklilik göstermekte, ayrıca Fransızca yazarların eserlerinin tercümesinde oldukça başarılı olduğu vurgulanıp, **İyi** notu verilmiştir.

İngilizce dersi için; derslere düzenli bir şekilde ilgi gösterdiği, tercümede iyi bir ustalık sergilediği ve özellikle de İngilizcenin yazılı kullanımında başarılı olduğu belirtilerek, **İyi** notu verilmiştir.

Matematik dersi için; konuların öğrenilmesinde özel bir eğilim gösterdiği, bilgisinin geniş olduğu ve ödevlerini yapmada ve problemleri çözmede bu bilgileri akıllıca kullandığı belirtilip, **İyi** notu veriliyor.

Fizik dersi için; bilgilerinin iyi olduğu belirtilmiş ve kendisine **İyi** notu verilmiştir.

Tarih ve Coğrafya dersi için; bütün devirlerde olduğu gibi Orta ve Yeniçağ tarihinden önemli bilgiler edindiği, coğrafya alanındaki bilgilerinin de iyi olduğu belirtilip, kendisine **İyi** notu verilmiştir.

Beden eğitimi dersi için; yapılan hareket ve faaliyetlerde iyi başarı göstermiş ve **İyi** notu almıştır.

Çizim (Teknik Resim) dersi için, bu dersteki verimliliği **mükemmel** olarak değerlendirilmiştir.

Mimar August Jasmund Hakkında Bilmediklerimiz

Müzik dersi için de, verimliliğinin iyi olduğu, sözlü sınavından muaf tutulduğu belirtilip kendisine **İyi** notu verilmiştir.

Bu verimlilik ve başarılarından dolayı, Dr. Torof (Okul Müdürü), Dr. Biere (Profesör), Dr. Brehmer (Profesör), Herr Hapt (Raporter), Dr. Kalter (Lise Öğretmeni), Dr. Brennecke (Lise Öğretmeni)'den oluşan sınav komisyonu bu karneyi kendisine vermiştir. Bu karne ya da diplomadaki derslere ve verilen notlara bakıldığında Jasmund'un özellikle çizim dersinden çok başarılı olmuştur. Bu yeteneği doğrultusunda yüksek öğrenimini mimarlık alanında yapmak için Liseden ayrılarak Berlin'deki Krallık Mimarlık Akademisi'ne kaydolmuştur.

Der Candidat der Baukunst/Mimarlık Adayı başlıklı ilk yüksek okul bitirme sınavı karnesinde²⁴, August Carl Friedrich Jasmund'un, 30. ve 31 Mayıs ile 1. Haziran 1882 tarihleri arasında, Hochbaufach/ yüksek inşaat alanında edindiği bilgiler bakımından imtihan edildiği ve özellikle adayın kendisi tarafından hazırlanan etüt çizimlerinin de değerlendirilerek kendisine not verildiği belirtilmektedir.

Bu karneye göre August Jasmund, özellikle hazırladığı etüt çizimlerinden ve gözetim altında yaptığı çizimlerden aldığı notlar **çok iyi** olarak dikkat çekmektedir.

August Jasmund'un bu imtihanda; fizik, kimya, matematik ve geometri gibi temel dersler olarak bildiğimiz derslerin yanında; mekanik, yapı kurgusu ve sağlamlık bilgileri, arazi ölçümü ve tesviye gibi meslek derslerinden aldığı notlar **oldukça iyi** olarak görülüyor. Antik yapı sanatı, form bilgisi ve anıtlar tarihi gibi genel sanat tarihi dersleri yanında, sanatsal bina kurgusu, malzeme bilgisi, inşaat yönetimi ve işletme bilgisi gibi derslerden **iyi** notları almıştır. Şehir ve kırsal alan yapılarının kurgusu ve donanımından ve de esas itibarıyla kalorifer ve havalandırma sistemlerinden **iyi** notu, su, yol, demiryolu ve makine mühendisliği bilgilerinden **oldukça iyi** notları alarak mezun olmuştur. Bu sonuçlarla, Königliche Technische Prüfungs-Commission/Krallık Teknik Sınav Komisyonu kendisine **Bauführer/uygulayıcı mimar** unvanı vermiştir.

August Jasmund, mimarlık alanında kazandığı bu ilk devlet sınavından sonra, 23 yaşında iken, 9. Haziran 1882 tarihli bir kararname²⁵ ile Ministerium der Öffentlichen Arbeiten/Bayındırlık Bakanlığı'nda, Bauführer/uygulayıcı mimar görevine atanmıştır.

Bundan bir hafta sonra A. Jasmund, Bayındırlık Bakanına yazdığı bir yazı ile kazandığı sınav sonucu aldığı unvanla Berlin'deki Kültür Bakanlığı binasının

²⁴ GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, 861, 1. Juni 1882 tarihli Bitirme Karnesi (Bakınız Ek 2a, b).

²⁵ Ay. kay., Berlin, den 9. Juni 1882 tarihli belge.

inşaatında görevlendirilmesini istemiştir. Söz konusu bu dilekçeden Jasmund'un Berlin'de, Gneisenaustr. 20. I deki adresde oturduğu anlaşılıyor.

1882 yılına ait faaliyet raporuna²⁶ göre A. Jasmund'un 15 Haziran 1882 tarihinden itibaren Kültür Bakanlığı'nın, Unter den Linden Caddesi Nr. 4' deki yeni hizmet binası inşaatında görev almıştır. Mart 1883 yılında bitmesi planlanmış olan bu inşaatdaki görevinde, başlangıçta daha çok büro işleri ile uğraşmıştır. 1883 yılına ait faaliyet raporuna göre, burada inşaat danışmanı Prof. Kuhn'un yönetimi altında büro işleri yanında inşaat işlerini yürütmüş, özellikle de bakanın makam ve oturma odalarının donanımı ile meşgul olmuştur. Yeni binanın teslim edilmesinden sonra da Jasmund buradaki faaliyetlerini sürdürmüş ve Mart ayı ortasına kadar mobilyaların tamamlanması ve de hesap işleri ile uğraşmıştır.

Kültür Bakanlığı yeni bina inşaatından sonra Bayındırlık Bakanı Maybach, Bad Oeynhausen'deki Krallık Bölge İdaresine gönderdiği yazıda²⁷, Jasmund'u Bad Oeynhausen'de yapımı süren sağlık kürü/kaplıca tesisleri yeni binasının inşaatına Regierungs-Bauführer/uygulayıcı mimar olarak atadığını bildiriyor. Oradaki çalışmaları için Jasmund'a günlüğü 6 Mark'dan ödeme yapılacağını, ayrıca Bakanlık, Oeynhausen'a taşınma ve tekrar Berlin'e dönüş masraflarını da karşılayacağını ifade etmiştir.

August Jasmund, 1883 yılına ait faaliyet raporunda²⁸, Westfallen-Bad Oeynhausen'deki krallık sağlık kürü tesisleri yönetimine bağlı olarak işe başladığını ve Saalbadhäuser'in yeni binasının idaresinin, Osnabrück'deki Bauinspektor/inşaat müfettişi mimar Giesecke'nin önderliğinde kendisine devredildiğini ifade eder. 1883 yılı sonuna kadar inşaat idaresine ait bütün işleri, proje değişikliklerini, ikinci dereceli hazırlık ve gerekli inşaat çizimlerinin tamamlanması işleri ile meşgul olmuştur. Buradaki işinin muhtemelen yeni binanın bitimine, yani 1885 yılı yazına kadar devam edeceğini ifade etmiştir. Bu arada yeni binanın (Badehaus IV)²⁹, özellikle cephede sütunlar üzerinde uzanan arşitrav kısmına kadar tamamlandığı anlaşılıyor.

1884 yılına ait faaliyet raporunda³⁰ da, 10 Nisan 1883' den beri olduğu gibi, Bad Oeynhausen'deki Saalbadhäuser'in yeni bina inşaatındaki çizim ve yazı işlerinin idaresi, havuz idaresi, ikinci dereceli işler yanında Krallık Mimarlık Akademisi inşaat

²⁶ Gsta PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, 861, Nachweisung, 17. Janur 1883 tarihli belge.

²⁷ Ay. kay., Abschrift, Berlin, den 12. April 1883 tarihli belge.

²⁸ Ay. kay., Nachweisung, Berlin, den 24. Juni 1885 tarihli belge.

²⁹ R. Bothe; Kurstaedte in Deutschland, Berlin 1984, s. 413.

³⁰ Gsta PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, 861, Nachweisung, 14. Februar 1885 tarihli belge.

Mimar August Jasmund Hakkında Bilmediklerimiz

işlerinin gözetimi işlerini de yapmıştır. Bu arada, 1884 yılı boyunca yeni binanın, kaba inşaatı dahil olmak üzere, bir kısım sıva işleri de tamamlanmış ve binanın 1 Temmuz 1885 tarihinde tamamlanması hedeflenmiştir. Fakat Jasmund binanın hesap işlerini 1885 yılı Ekim ayı sonunda ancak tamamlayabilmiştir.

1885 yılına ait faaliyet raporunda³¹ ise, daha önceki yılda yaptığı işleri devam ettirdiğini, yeni binanın yaz başında tamamlanıp işletmeye verileceğini, bu tarihten sonra da kendisinin bazı işlerin hesaplanmasını ve bazı revizyon çizimlerinin tamamlanmasıyla uğraştığını, bu işlerini 1886 yılı yazında tamamlayabileceğini, ondan sonra da kendisini ikinci devlet sınavına hazırlayacağını ilave ediyor.

August Jasmund'un Bad Oeynhausen'deki çalışmaları ile ilgili olarak, Osnabrück'deki Bauinspektor/inşaat müfettişi Giesecke'nin, 11 Ağustos 1886 tarihinde verdiği rapor³², Jasmund'un burada yaptığı işleri biraz daha detaylandırmaktadır. Bu rapora göre, Jasmund, 11. Nisan 1883 ila 31. Temmuz 1886 tarihleri arasında, müfettiş Giesecke'nin yönetiminde, İtalyan Rönesans formlarında, tuğla ve kumtaşı ile yapılan yeni binanın inşaatında görev yapmıştır. Bu yeni binanın inşaatı 290.000 Mark harcama ile tamamlanmıştır.

Müfettiş Giesecke, Jasmund'un bu süre içinde; inşaat hazırlıklarını yaptığı, bina çizimleri ve özellikle duvar yapımı, oda, taş binalar, marangozluk, su tesisatı ve alçı kabartma işlerini tek başına yaptığını söylüyor. Ayrıca merkezi ısıtma sisteminin projelendirme ve yürütme işlerini de idare etmiş, özellikle de iç mekan değişiklikleri ve genişletmelerini bizzat düzenlemiş, ayrıca bir kısım işlerin hesap maliyetlerini de büyük ölçüde Jasmund'un kendisi yapmıştır.

Müfettiş Giesecke, Jasmund'un ayrıca Saalbadhäuser binaları için gerekli olan Kurgarten/sağlık kürü parkı planının bir kısmı ile buradaki binalar, yollar, mezarlar ve park tesisini de tek başına ve mükemmel bir şekilde yaptığını ifade eder.

Sonuç olarak da Jasmund için; “... *bütün bu çalışmaları büyük bir gayret, uzmanlık ve beceriklilikle yerine getirdi ve çeşitli sorunları da makul bir süre içinde halletmesini bildi ...*”³³ değerlendirmesini yapmıştır. Bu değerlendirmeler de bize Jasmund'un iş ahlakı, disiplini ve uzmanlıkları ile ilgili önemli veriler vermektedir.

³¹ Gsta PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861, Nachweisung, 19 August 1887 tarihli belge.

³² Ay. kay., Zeugnis, 11. August 1886 tarihli rapor.

³³ Ay. kay., Zeugnis, 11. August 1886 tarihli rapor.

Mehmet Yavuz

1886 yılına ait faaliyet raporuna göre³⁴, Jasmund 1883-1885 yılları arasında inşa edilen Saalbadehäuser yeni bina (Badehaus IV) inşaatında görev almış, bu binanın tamamlanmasından sonra Berlin'e dönmüştür. Berlin'de, Blumenthalstr. 3 II. adresinde ikamet eden Jasmund burada ikinci devlet sınavı için, 1886 yılı Kasım ayında aldığı, bir fizyolojik enstitü tasarımı ödevinin hazırlıklarını yapmıştır. Bu çalışmayı, 20 Ağustos 1887 tarihinden önce bitirmeyi hedeflemiş ve hemen sonrasında sözlü sınava girmiştir.

1887 yılına ait faaliyet raporuna göre A. Jasmund; Kasım 1886 da ikinci devlet sınavı için aldığı özgün tasarım ödevinin hazırlıklarını sürdürmüş ve yaklaşık 10 ay sonra tamamlayarak, 20 Ağustos 1887 tarihinde teslim etmiştir. 12.-14. Ekim'de yazılı sınava, 22. Ekim'de sözlü sınava girmiştir. 24. Aralık 1887 tarihinde de sınav neticesi ilan edilmiş ve çok başarılı bulunarak, takdirle karşılanmıştır. Ayrıca bu yıl içerisinde, 1887 Eylül-Ekim aylarında, on dört günlüğüne Viyana'da bulunmuştur. Buradaki uluslararası sağlık kongresine (muhtemelen sağlıkla ilgili binalar hususunda), Berlin'den Krallık Hasmüşaviri Sipinola'nın nezaretinde katılmış ve büyük ölçüde Viyana'daki bu sergi için hazırlanan bir çocuk hastanesinin bulaşıcı hastalıklar bölümü binasının çizimlerini de kendisi tamamlamıştır.

24. Aralık 1887 tarihinde, Königlich-Technisches Ober-Prüfungsamt/Krallık Teknik Yüksek Sınav Dairesi tarafından yapılan mimarlık için ikinci devlet sınavı sonrası aldığı karnedeki notları da oldukça iyi görünmektedir³⁵. Bu karneye göre Regierungs-Bauführer August Carl Friedrich Jasmund, hazırladığı etüt çalışmaları/çizimlerinden ve de gözetim altında tamamladığı çalışmalarından **çok iyi** notları almıştır.

Sözlü sınavda ise Jasmund'un;

1- Kırsal ve şehir yapılarının kurgusu ve donanımından, bunların kalorifer ve havalandırma tesisatları ile şehir sokak ve caddelerinin düzenlemesinden **iyi** notu almıştır.

2- Binaların ayrıntılı iç tasarımları, süsleme ve dekorasyonundan **çok iyi** notu almıştır.

Bu neticelerle August Jasmund, die Prüfung als Baumeister für das Hochbaufach/mimarlık sınavını takdirle kazanmıştır.

³⁴ Ay. kay., Nachweisung der Beschäftigung des Regierungs Bauführers August Jasmund im Laufe des Jahres 1886.

³⁵ Gsta PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861, Beglaubigte Abschrift, Zeugnis- Der Regierungs-Bauführer, Berlin, 24 Dezember 1887 tarihli karne (Bakınız Ek 3a, b).

Mimar August Jasmund Hakkında Bilmediklerimiz

Bu sınav sonrası, 3. Ocak 1888 tarihinde August Jasmund, bayındırlık bakanlığına yazdığı dilekçede³⁶, 24. Aralık 1887 tarihinde Königlich-Technisches Ober-Prüfungsamt/Krallık Teknik Yüksek Sınav Dairesi tarafından yapılan ikinci devlet sınavını da kazandığını, Königliche Regierungs- Baumeister/Krallık Hükümet Mimari unvanı aldığını ve kazanılan hak gereği bu kadroya atanmasını talep etmiştir. Ayrıca, İstanbul'a ve Doğu'nun bir bölümüne yapacağı araştırma-inceleme gezisi için kendisine 1. Ocak 1889 tarihine kadar izin velimesini de dilekçesine eklemiştir.

Bu müracaat üzerine, bayındırlık bakanı, Berlin, 3. Ocak 1888 tarihli bir kararname ile Jasmund'u yüksek sınav dairesinin yazısı uyarınca, Königliche Regierungs- Baumeister/ Krallık Hükümet Mimari unvanı ile bu kadroya atamıştır.

Istanbul Etkinlikleri:

1888 yılına ait faaliyet raporuna göre³⁷ August Jasmund, 7. Ocak 1888 tarihli kararname uyarınca, araştırma-incele gezisi için, 11. Ocak 1888 tarihinde, 28 yaşında, İstanbul'a gelmiş, geçici ikamet yeri olarak burayı seçmiş ve Pera'da Rue Kumbaradschi 93/Kumbaracı Sokak, 93 numarada ikamet etmiştir. Küçük ve büyük çaplı araştırma-inceleme seyahatlerini buradan yakın bölgelere yapmıştır. Bu bilgiler, daha önce literatürde belirtildiği gibi, İstanbul'a demiryolu yapımına ilişkin geldiği, yönündeki kanaatleri de ortadan kaldırmaktadır.

Genel araştırmalarının yanında asıl amaç olarak, Osmanlı anıtlarını, öncelikle de İstanbul'un fethinden önceki Türk yapılarını incelemiştir. Bu amaçla uzun süreli konaklamalarla, Edirne'de ve Bursa'da kalmıştır. Aynı amaçla kısa süreli olarak Manisa'da bulunmuştur. Bu arada Osmanlı Sultanlarına ait üç sarayda da inceleme yapmıştır. Edirne'deki eski camilerin yanında, özellikle Mimar Sinan'ın baş yapıtı Selimiye Camii'ni, ki onu kendisi de "Türk mimarisinin baş yapıtı" olarak nitelendiriyor, incelemiştir. Ayrıca Sinan'ın İstanbul'daki diğer yapılarını da inceleyerek bunlar arasında mukayeseler yapmıştır. Bu seyahatleri dışında İzmir'e ve oradan da Midilli Adası üzerinden Bergama'ya ve sonra Atina'ya aynı amaçlı geziler yapmıştır.

Bunların dışında, İstanbul Boğazı'nın Asya ve Avrupa yakasındaki yerleşim yerleri ile İstanbul'dan kolay ulaşılabilen Marmara Denizi kıyılarındaki; Kadıköy, Belkıs, Regium, Allyra ve Sparel gibi eski yerleşim yerlerini görmeye gitmiştir. Arkeolojik incelemeleri yanında, Rumeli demiryolları müdürü Sarrazin'in verdiği sipariş üzerine, İstanbul-Sirkeci'deki tren istasyonu için bir proje hazırlamış ve bu işin

³⁶ Ay. kay., Berlin, 3. Januar 1888 tarihli belge.

³⁷ GStA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861, Ort der Beschäftigung und Voraussichtliche Dauer der gegenwärtigen Tätigkeit. 1888 yılına ait faaliyet raporu.

detayları ile de ilgilenmiştir. Bu istasyon binasını (1889-1890) kısa süre içinde tamamlamayı hedeflemiş, daha sonra da, İtalya üzerinden Napoli, Roma ve Floransa gibi şehirlerde birkaç gün kalarak, Almanya'ya geri dönmeyi planlamıştır. Bu arada Selanik'e, İzmir üzerinden Efes'e ve Pamukkale'ye ve de Dr. Humann'ın kazılarını görmek üzere Suriye'ye bir seyahat yapmayı da planlamıştır.

August Jasmund, 31. Aralık 1888 tarihinde, İstanbul'daki Almanya elçiliği aracılığı ile Berlin'deki Bayındırlık Bakanlığı'na yazdığı dilekçede³⁸, araştırma-inceleme izninin bir yıl daha uzatılmasını istemiş ve o ana kadar yapmış olduğu işlerden bahsetmiştir. 1888 yılı faaliyet raporundaki bilgilerin tekrarı yanında, İzmir ve Atina'ya uzun süreli bir seyahat yapmıştır. İstanbul'da bulunduğu süre içinde, Bizans yapılarının genel incelemesi yanında dikkatini, kendi ifadesi ile, özellikle "Türk-mağrip yapılarına!" çevirdiğini belirtir. Bu yazıda ayrıca orientalist yapı formlarını incelemeye elde ettiği bilgileri, İstanbul Sirkeci'de, kısa süre önce ölen, Rumeli Demiryolları işletme ve inşaat müdürü Sarrazin'in verdiği sipariş üzerine, yeni istasyon binası tasarımında uygulama imkanı bulunduğunu da ifade eder.

Dilekçesinin son kısmında, Rumeli Demiryolları yönetiminin, idare binasının döşenmesi ve özel bir binanın düzenlemeleri gibi bazı değişiklikleri yapması isteğiyle bir müddet daha İstanbul'da kalmasını istediğinden ve de Anadolu'da, arkeolojik alanlardaki mimari eserleri incelemeye devam etmek istediğinden, izninin 1. Ocak 1890 tarihine kadar uzatılmasını talep etmiştir. Bu dilekçe ile birlikte Jasmund'un bundan sonraki izin uzatma dilekçeleri aynı zamanda faaliyet raporu niteliği de taşır.

Jasmund İstanbul'dan³⁹, 27. Aralık 1889 tarihinde, Bayındırlık Bakanı Dr. von Maybach'a yazdığı dilekçede⁴⁰, Sultan Abdülhamit II.'nin onur verici daveti⁴¹ üzerine, bir müddet süreyle Türk Devleti'nin hizmetine geçmek istediğini ve bir yıl için verilen, "**Conseiller des ministres imperiaux et architecte consultatif de la li.2. civile**" ve aynı zamanda, "**Prapeuer de le ecole polytechnique et de l'ecole des arts et miliers/Osmanlı Hükümeti teknik inşaat danışmanı**" yanında "**Yüksek Mühendis Mektebi ve Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Profesör**"lük görevlerini üstleneceğini ifade etmiştir. Bu amaçla Bab-i Ali'nin, Berlin'deki Osmanlı Elçisi aracılığıyla Prusya Krallık Hükümeti'ne müracaatta bulunacağını belirtir. Yukarıda

³⁸ GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861, Gesuch des Königlichen Regierungs- Baumeister August Jasmund betreffend Urlaubsverlängerung. İstanbul, 31. Dezember 1888 tarihli belge.

³⁹ Bu dilekçede verdiği adresten Jasmund'un yine Pera'da fakat bu kez Rue Glavany! 14/Glavany Sokak, Numara 14'de ikamet ettiği anlaşılıyor.

⁴⁰ Ay. Kay., Urlaubsgesuch des Königlichen Regierungs- Baumeister August Jasmund. İstanbul, 27. Dezember 1889 tarihli belge.

⁴¹ Burada söz konusu edilen davet, Sultan Abdülhamit II. nin Irade'si doğrultusunda hazırlanan, 27. Ocak 1889 tarihli tezkere ile aynıdır. Bakınız, A. Nasır; *Ay. es.*, s. 78, 81.

Mimar August Jasmund Hakkında Bilmediklerimiz

belirtilen vasıflarla yapacağı hizmetler için 1. Şubat 1891 tarihine kadar izninin uzatılmasını talep etmiştir.

Aynı dilekçede, 1889 yılı içindeki faaliyetlerinden de bahseder. Buna göre, Jasmund Osmanlı Türkiyesi'nde mesleki, arkeolojik ve dil bilgilerini artırmış, bunların yanında yüksek inşaat müşaviri Adler ve aynı şekilde hükümet Has Müşaviri Pe.?.'in tavsiyeleri doğrultusunda kendini geliştirmiştir. Özel mesleki faaliyetleri yanında, önceden olduğu gibi, İstanbul'daki Sirkeci istasyonunun yeni binaları, Ermeni akıl hastanesinin yeni binası ile malül binası ve çeşitli özel binaların inşaatları ile meşgul olmuştur. Bunların yanında, Alman elçisi von Radowitz'in aracılığı ile Tarabya'daki Almanya yazlık sefaretlerinin bulunduğu parkdaki Moltke Anıtı'nı, 4. Kasım 1889 tarihinde inşa etmiştir. Ayrıca Almanya İmparatoru için bir aquarell/suluboya resmi de yapmıştır.

İstanbul'daki yeni görevinde, sadece Sultan Abdülhamit II.'nin beklentilerine cevap vermekle kalmamış, aynı zamanda kendi bilgilerini artırmış ve özellikle de orientalist (Türk-Islam Mimarisi !) yapıları üzerine esaslı bilgiler edinmiştir, ki özellikle bu konuda yaptığı inceleme ve araştırmaların Almanya'daki görevine döndüğünde kendisine fevkalade mükemmel imkanlar sunacağına inanmıştır.

Jasmund'un Türk Hükümeti hizmetine geçiş dilekçesi ile ilgili olarak Prusya Krallığı Dışişleri Bakanlığı, İstanbul'daki elçilikten aldığı bilgiler doğrultusunda, Bayındırlık Bakanı von Maybach'a; Jasmund'un İstanbul'da kişisel olarak çok iyi bir görev üstlendiğini, Türk tarafınca ona verilen görevleri yerine getirecek bilgi ve beceriye sahip olduğu ve de özellikle orientalist yapılar hakkında, daha sonra Almanya'ya döndüğünde bilimsel ve pratik alanda kullanma imkanı sağlayacak faydalı bilgiler edindiği vurgulanarak, Türk hizmetine geçişinde herhangi bir sakınca bulunmadığı, seklinde görüş bildirmiştir⁴². Bu yazılar üzerine Almanya Bayındırlık Bakanı, 18. Ocak 1890 tarihinde Jasmund'un Türk hizmetine geçişine izin vermiş ve iznini 1. Şubat 1891 tarihine kadar uzatmıştır.

Jasmund'un İstanbul'daki faaliyetlerinin o devirdeki gazeteler aracılığı ile takip edildiği anlaşılıyor. Zira, "Vossische Zeitung", 10. Mart 1890 tarihli baskısında⁴³, "Zeitung des Vereins deutscher Eisenbahn Verwaltung"un verdiği bir haberi nakletmektedir, ki bu haber aynı zamanda Jasmund'un İstanbul'da yaptığı işleri de özetler niteliktedir. Bu habere göre; Prusya Krallık Hükümet mimarı Jasmund'un iki yıldan beri iznini kullanarak İstanbul'da bulunduğu, arkeolojik araştırmaları yanında İstanbul'da (Sirkeci'de) yeni istasyon binasının tasarım ve inşasını yaptığını ve ayrıca Osmanlı Sarayı ve Bayındırlık Bakanlığı'na danışmanlık yaptığını belirtir.

⁴² GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861, Königliches Ministerium des Auswärtigen Angelegenheiten. Berlin, 13. Januar 1890 tarihli belge.

⁴³ Vossische Zeitung'un, 10. März 1890 tarihli baskısında çıkan yazı.

Jasmund'a bu görevleri için, Bab-i Ali aracılığı ile Alman Hükümetinden izin verildiği belirtiliyor. Ayrıca, Jasmund'un Sirkeci'deki yeni istasyon binasını orientalist formlarda tasarladığı ve yine tasarım ve inşası Jasmund tarafından yapılan Tarabya'daki Moltke Anıtı'nın acılısını da, İstanbul seyahati esnasında, bizzat Almanya İmparatoru Wilhelm II.'nin yaptığı kaydedilmektedir. Bunların yanında Jasmund'un, yüksek Osmanlı tebası için yaptığı çeşitli özel binalar ile dikkatleri üzerine çektiği ilave edilmektedir.

August Jasmund, 1890 yılı sonunda, Bayındırlık Bakanı Maybach'a gönderdiği dilekçede⁴⁴, daha önce bir yıl olarak öngörülen Türk Devleti hizmetinde bulunma süresi, Sultan'ın İrade'sinde, 17 ay olarak çıktığından, izninin 1. Ocak 1892 tarihine kadar tekrar uzatılmasını talep etmiştir. Bu İrade⁴⁵ uyarınca Jasmund'un, diğer görevleri yanında Osmanlı yüksek okullarında; Yüksek Mühendis Mektebi ve Sanayi-i Nefise Mektebi'nde, 15. Temmuz 1890 tarihinden itibaren vereceği dersler ile birlikte, bağlantısının 15. Temmuz 1891 tarihine kadar devam etmesi uygun görülmüştür. Ayrıca bu hizmetlerinin karşılığı olan maaş tutarı para da peşin olarak 15 Kasım 1891 tarihine kadar, Jasmund'un Osmanlı Bankası'ndaki hesabına yatırılmıştır.

İzninin uzatılmaması durumunda ise; Osmanlı yüksek okullarında vermeye başladığı, yapı kurgusu, yapı malzemeleri, mimarlık ve bina tesisatı gibi derslerin kesileceğini, aynı şekilde bizzat kendisi tarafından planları yapılan ve inşaatları da kendi denetiminde bulunan, devlete ait büyük yapıların, yani gümrük binalarının inşaatlarının da, yarım kalabileceğini ifade etmiştir.

Büyükelçi Radowitz ise, Jasmund'un İstanbul'daki faaliyetleri ile ilgili olarak Alman Dış İşleri Bakanlığı'na verdiği raporda⁴⁶, Jasmund'un bir müddet daha bulunduğu görevde kalmasının Almanya için faydalı olacağını belirtmiştir. Çünkü Jasmund'un, gerek Pera/Beyoğlu'nda gerekse Tarabya'daki elçilik binalarının yapısal sorunlarını büyük bir beceri ile çözmüş, elçiliğe danışmanlık yapmış ve böylelikle önemli bir görevi yerine getirmiştir⁴⁷. Ayrıca Berlin'deki Krallık Müzesi ile olan bağlantısı neticesi, müzenin zenginliklerinin artırılması için önemli görevleri yerine

⁴⁴ GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861, Gesuch des Königlichen Regierungs- Baumeister August Jasmund um Urlaubsverlängerung. İstanbul, 22. Dezember 1890 tarihli belge.

⁴⁵ Jasmund'un raporunda belirttiği bu İrade ile A. Nasır'ın TBMM Milli Saraylar Arşivinde bulunduğu, 27 Kanun-i Evvel 1305 / 27 Ocak 1889 tarihli Tezkere, fazla ayrıntılı olmamakla birlikte, aynı konuları içermektedir. Bakınız, A. Nasır; *Ay. es.*, s. 78, 79.

⁴⁶ GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861. Ön kısmı eksik, Radowitz imzalı tarihsiz belge.

⁴⁷ B. Schwantes, Alman Elçilik Binası üzerine yaptığı doktora çalışmasında Jasmund'un bu danışmanlık görevlerinden bahseder. Bak. B. Schwantes; *Die Kaiserlich- Deutsche Botschaft in Istanbul*, Frankfurt am Main 1997.

Mimar August Jasmund Hakkında Bilmediklerimiz

getirdiği belirtilmiştir. Bir özel mimar olarak da Jasmund'un İstanbul'da önemli bir itibar kazandığı ilave edilmiştir.

Yine, izninin uzatılması için Bayındırlık Bakanı Thielen'e yazdığı dilekçede⁴⁸ ortaya koyduğu gerekçelerden Jasmund'un 1891 yılında İstanbul'daki faaliyetleri hakkında geniş bilgiler edinebiliyoruz. Bundan, Osmanlı Hükümetine yaptığı teknik danışmanlık yanında, idari amaçlı, örneğin posta gümrük binası, hastaneler, kışlalar, bilim enstitüsü binası v.s. gibi çeşitli bina ve projelerin tamamlanmasında görev yapmıştır. Özellikle gümrük idaresi için, yeni ticaret kanununun yürürlüğe girmesine kadar, Avrupa sisteminde, bir miktar yeni gümrük binasının yapımıyla meşgul olmuştur. Bunların dışında, Osmanlı Hükümeti'nin verdiği görev icabı, bir tarafta Samsun ve Trabzon'a, diğer tarafta İzmir ve Selanik'e kadar olan bütün büyük limanlarda incelemelerde bulunarak, bu limanlarla ilgili genişletme projeleri ile bunların maliyet hesaplarını çıkarmıştır. Bu arada, İstanbul limanı için, geniş çaplı transit depolama binalarının planlarını hazırlamış ve inşaatlarını tamamlamıştır.

Ayrıca, Sultan Abdülhamit II., kendisini çok sayıda dekor çizimini yapmakla görevlendirmiştir. Bunun yanında, daha önce çıkan İrade ve tezkere gereği, iki yüksek okulda, Profesör olarak; mimarlık, yapı kurgusu ve yapı malzemeleri gibi dersler vermiştir.

Bu arada Almanya yararına hizmet etmekten de geri kalmamıştır. Krallık Müze Yönetimi'nin verdiği görev icabı, çoğunluğu Bizans seksiyonu için olan, büyük bir eski seramik koleksiyonu oluşturmuş ve bunları Berlin'e göndermiştir. Bunun yanında, Almanya elciliğine ait binaların onarımlarını ve öngörülen değişikliklerini yapmış, bunların maliyet hesaplarını çıkarmış ve kontrol işlerini üstlenmiştir.

Bu işleri yanında, Osmanlı Ülkesi'nde yaptığı çok yönlü seyahatleri sırasında, erken Hristiyanlık, Bizans ve Türk devirlerine ait çok sayıdaki mimari eserin fotoğraflarını çekmiş ve büyük bir fotoğraf arşivi oluşturmuştur.

Jasmund, 1891 yılında aldığı iki yıllık izninin 1. Ocak 1893 tarihinde sona erecek olması sebebiyle, Bayındırlık Bakanı Thielen'e, yeniden izin uzatma talebinde bulunmuştur. Aralık 1892 tarihli bu dilekçedeki uzatma gerekçeleri arasında, yeni bir İrade'den söz etmektedir. Bu iradeye göre Osmanlı Hükümeti ile yeni bir mukavele imzalamıştır. Bu mukavele ile, daha önce planlarını hazırlayıp, yapımına başladığı çok sayıdaki devlet binalarının inşaatlarının devamı ve tamamlanmaları, ayrıca Mühendislik Mektebi'nde vermekte olduğu derslerin de devam ettirilmesi öngörülmüştür. Bu dilekçeden aynı zamanda, Berlin'deki Krallık Müzeleri ve

⁴⁸ Gsta PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 86. Gesuch um Urlaubsverlängerung. Istanbul, 10. Dezember 1891 tarihli belge.

Mehmet Yavuz

İstanbul'daki Alman memurları için yaptığı işlere ve de araştırma-inceleme gezilerine devam ettiği anlaşılmaktadır.

August Jasmund'un, İstanbul'dan, 7. Eylül 1894 tarihinde, Bayındırlık Bakanı Thielen'e yazdığı dört sayfalık yazı⁴⁹, onun bu yıllardaki faaliyetleri ve özellikle işyerlerindeki çalışma atmosferleri hakkında önemli sayılabilecek bilgileri ve de birtakım selzenişleri içermektedir. Özellikle Türk Devleti'nin hizmetinde bulunan Alman subay ve memurlarının durumlarına dikkat çekmektedir. Bilhassa kendisinin, görevi icabı, pek çok bakanlıkta çalışmak zorunda olduğundan zorluklar yaşadığını ve özellikle Bayındırlık Bakanlığı'nın kadrolarının Ermeni çalışanlarla doldurulmasından dolayı kendi alanında Ermenileri karşısında bulduğunu, işlerin devlet içinde görülmedik bir şekilde, daha çok kulis arkalarındaki görüşmelerle yürütüldüğünü, bu yüzden de devlet için yapılan binaların, rezil bir şekilde olmasına rağmen, teslim alındığını belirtiyor. Jasmund bu durumla mücadeleyi kendisine vazife edinmiş ve kendi yaptığı binaların tesliminde, aracı kullanmadan, doğrudan Sultan'ı bilgilendirerek, muhtemel olumsuzlukları önlemeye çalışmış, böylece sorumluluğunu yerine getirdiğine inanmıştır.

Bu olumsuzluklardan dolayı, idare müdürlerinin açıkça, şayet Sultan'ın başka bir emri yoksa, itaatkar Fransız ve Belçikalıları tercih ettiklerini söyler. Bu yüzden kendisinin başarılı bir şekilde çalışabilmesinin, Sultan'ın teveccühleri ve Almanya'nın etkili destekleri ile mümkün olabileceğini vurgular.

Jasmund, iş hayatında her zaman bir Prusya devlet memuru bilinciyle, kaliteli işler yapmayı hedeflemiş, bu bilinçle yaklaşık beş yıldan beri, gerek Prusya Krallık Büyükelçisi von Radowitz, gerekse Prens von Radolin'in verdiği vazifeleri en iyi şekilde yerine getirmiştir. Ayrıca Büyükelçilik'in, Baskonsolosluk'un, Alman Hastanesi'nin ve Alman Mektebi'nin bütün teknik yapı işlerini de kendisi yapmıştır.

Bir müddet sonra Jasmund, Türk hizmetinde yapmakta olduğu işin zorluğu nedeniyle, mukavelesinin bazı maddelerinin değişimi için Türk Hükümeti ile görüşmeyi amaçlamıştır. Bunun için, Alman Büyükelçiliği'nin desteğini de alarak, Sultan'a iki dilekçe vermiştir.

Bu arada Jasmund'un başka bir sorunla karşılaştığı anlaşılıyor. Zira, iznini sürekli olarak uzatma talebinde bulunmasından dolayı, Bayındırlık Bakanı, Jasmund'un Prusya Devleti hizmetinden istifa etmesini istemiş, fakat Jasmund bu konuda, Sultan'a yaptığı müracaatın cevabını beklediğinden ve henüz bir haber alamadığından, karar verememiştir. Bu konudaki kararı, hizmetinde bulunduğu

⁴⁹GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861. Anlage zu Bericht No.125, İstanbul, 7. September 1894 tarihli belge.

Mimar August Jasmund Hakkında Bilmediklerimiz

makama, yani Almanya Bayındırlık Bakanına bırakmış ve biraz lütfekar ve müsamahakar davranılmasını rica etmiştir.

Bu arada Sultan Abdülhamit II., Jasmund'u, İstanbul'da meydana gelen deprem sonrası, camilerin, okulların ve benzeri devlet yapılarının restorasyonu için oluşturulan komisyonun başkanlığına getirmiştir. Jasmund bundan çok büyük onur duymuş ve bu durumu; "Alman bilgi ve becerisinin diğer yabancılar karşısında üstünlüğünün kabulü", olarak değerlendirmiştir. Bu bakımdan, iki yıl daha izin isteyerek, en azından Prusya Devleti memuriyetinden çıkarılması halinde geri dönüşünün açık bırakılmasını rica etmiştir. Nitekim Prens von Radolin, memuriyete geri dönüşünün acık bırakılması yönünde Almanya Bayındırlık Bakanına tavsiyede bulunmuştur. Jasmund, şayet kendisine iki yıl daha izin verilirse, "uluslararası bir rekabet içinde, devlet başkanının (Sultan) güvenini kazanmış, genç bir elemanın, kendi memleketinin güçlü desteğinden yoksun kalması önlenmiş olunacaktır"⁵⁰, değerlendirmesini yapmıştır.

Bundan kısa bir süre sonra, Almanya Büyükelçiliği'nin Tarabya'daki yazlık binaları ile ilgili olarak Prens Radolin'in, 1894'de Büyükelçiliğe yazdığı yazı⁵¹, buradaki binalara yapılan ilave binalar ve Jasmund'un buradaki faaliyetlerine de ışık tutar niteliktedir. Buna göre, yeni kaçılaryaya ya da diğer bir adıyla özel kalem binasının yapımının tamamlandığından bahsedilmiştir. Buradaki ilave yapının ilk projesinin tetkikini, inşaat işlerinin denetimini ve teslimi öncesi teknik denetleme işini de Jasmund yapmış ve bunları bir rapor halinde Prens von Radolin'e sunmuştur. Bunların haricinde Jasmund, deprem sonrası elçilik yapılarda meydana gelen hasar tespiti ve restorasyon işlerini de üstlenmiştir.

Radolin, Jasmund'un bu hizmetleri yanında, Türk hizmetinde de önemli işler yaptığını vurgulayarak, izninin uzatılması hususunda Bakanlığa olumlu görüş bildirmiştir. Bu yazışmalardan sonra Bayındırlık Bakanı, 3. Ekim 1894 tarihinde Jasmund'un iznini 1. Eylül 1896 tahine kadar uzatmıştır.

Jasmund, Haziran 1896'da Bayındırlık Bakanı Thielen'e yazdığı dilekçe⁵² ile, Türkiye'de bilhassa sivil halkla olan mesleki ilişkilerinden alacağı paraların tahsilinde ve yabancı memurların maaş ödemelerinde birtakım olumsuzluklar olmasına rağmen, izninin uzatılması için tekrar müracaata bulunmuştur. Söz konusu bu dilekçeden de bazı detay bilgileri de verilmiştir. Örneğin, son zamanlarda özellikle devlet işlerinde çalışan yabancı sivil memurların yanında yerli gayrimüslim memurların önemli bir kısmının işten çıkarıldığını belirtir.

⁵⁰ GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861. Anlage zu Bericht No.125, İstanbul, 7. September 1894 tarihli belge.

⁵¹ Ay. kay., Abschrift. I 17520, Tarabya, 8. September 1894 tarihli belge.

⁵² Ay. kay., İstanbul, 23. Juli 1896 tarihli belge.

Mehmet Yavuz

Bu arada diğer işleri yanında, Uluslararası Sağlık İşleri Komisyonu'nun hizmet binasının inşaat idaresi de Jasmund'a verilmiştir. Jasmund Yüksek Mühendis Mektebi'ndeki Profesörlük görevini de bu zamana kadar sürdürmüştür. Ayrıca İstanbul'daki resmi Alman makamlarının ve de Alman kolonisinin işlerini de yapmıştır. Jasmund'un Türk hizmetindeki görevi sadece resmi işlerle sınırlı olmadığından, özel şahıslara ve de özellikle yüksek gelirli Osmanlı tebası için çok sayıda bina yapmıştır. Ancak yazışmalarında bu binaları isim olarak maalesef zikretmemiştir. Bu nedenle Jasmund İstanbul'da kendisine atfedilen yapılardan çok daha fazlasını yapmış ve bunlardan iyi paralar kazanmış olmalıdır. Bu bakımdan Jasmund, şayet ilerdeki birkaç ay içinde İstanbul'dan ayrılırsa önemli zorluklarla karşılaşacağı ve büyük parasal kayıpları olacağını bakan Thielen'e iletmiştir. Bunun üzerine Jasmund'un izni, 1. Temmuz 1897 tarihine kadar, bu kez on ay süreyle uzatılmıştır.

Bu uzatmadan sonra Jasmund'un Almanya'ya dönüş süreci başlamıştır. Bu amaçla Jasmund'un Almanya'da Umumi Devlet İnşaat İdaresi'nde tekrar göreve alınması için görüşmeler yapılmış, sonunda Bakanlık İnşaat Dairesi teknik bürosunda çalışmasına karar verilmiştir. 14. Mayıs 1897 tarihinde bununla ilgili kararname çıkmış ve bu kararname İstanbul'daki elçilik aracılığı ile Jasmund'a tebliğ edilmiştir. Bu fırsatı kaçırmak istemeyen Jasmund, İstanbul'daki ilişki ve işlerini, 1. Temmuz 1897 tarihinde bitirme kararı almıştır. Fakat öngörülen bu tarihte İstanbul'daki işlerinin tamamlanamayacağı anlaşılmıştır. Zira Türk Hükümeti ile olan mukavelesinin feshi için bir İrade'nin çıkması gerekmektedir. Ayrıca, önemli maddi kayıplara maruz kalmamak ve de Uluslararası Sağlık İşleri Komisyonu'ndan alacağı 15.000. Markın 4 ila 6 hafta içerisinde ödenebileceğinin belirtilmesi üzerine, 1. Ekim 1897 tarihine kadar, kısa süreli son bir uzatma daha istemiştir⁵³. Bunun üzerine Bayındırlık Bakanı, Jasmund'a, Eylül 1897 tarihine kadar izin vermiştir.

Bu arada Jasmund, 30. Temmuz 1897 tarihinde, Pera'dan Bayındırlık Bakanlığı'na gönderdiği telgrafla, izninin çıkıp çıkmadığını sorarak süreci takip etmiş ve bir müddet sonra da Almanya'ya dönmüş ve Bayındırlık Bakanlığı inşaat dairesi teknik bürosunda göreve başlamıştır. İnşaat Dairesi Müdürü Hinckeldeyn, 12 Ekim 1897 tarihinde Bayındırlık Bakanı'na gönderdiği yazı ile August Jasmund'un göreve başladığını bildirmiştir.

1897 yılına ait özet faaliyet raporuna göre⁵⁴ Jasmund İstanbul'da; 1. Ekim 1897 tarihine kadar, on yıl süreyle, Sultan Abdülhamit II.'nin özel mimari, Osmanlı Hükümeti'ne teknik inşaat danışmanı, Yüksek Mühendis Mektebi ve Sanayi-i Nefise

⁵³ GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861. Anlage zu Bericht No. 165, Urlaubsverlängerung Betreffend. İstanbul, 12. Juli 1897 tarihli belge.

⁵⁴ *Ay. kay.*, Nachweisung 1897, Berlin, ?. Januar 1898 tarihli belge.

Mimar August Jasmund Hakkında Bilmediklerimiz

Mektebi'nde Profesör olarak çalışmıştır. 1. Ekim 1897 tarihinden itibaren ise Almanya'da Bayındırlık Bakanlığı, inşaat dairesi teknik bürosunda görevini sürdürmüştür.

Prusya Krallığı Bayındırlık Bakanlığı, Merkez Büro damgalı ve 7. Ocak 1898 tarihli bir belgeden⁵⁵ Jasmund'un, Türk Devleti'ndeki hizmetlerinden dolayı, II. Derece Mecidiye Nişanı ile ödüllendirildiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca Jasmund'a ait belgeler arasında, 25. Haziran 1898 tarihli bir ifade tutanağı⁵⁶ dikkat çekmektedir. Alman makamlarına verilen bu ifade tutanağında, Jasmund'un 1890 yılı içinde İstanbul'da bir Rum meyhanesinde bir ermeni ile kavga ettiği ve bu yüzden mahkemelik oldukları anlaşılmaktadır.

Jasmund, otuz sekiz yaşında Almanya'ya döndükten sonra, Bayındırlık Bakanlığı İnşaat Dairesi teknik bürodaki görevi sırasında, 6 Ağustos 1898 tarihli bir emirle, bir müddet Hannover'de çalışmıştır. 10 ila 29 Ağustos 1898 tarihleri arasında, bölge inşaat müfettişi Niemann'in hastalığı sebebiyle ona vekalet etmiş, daha sonra da Polizei-Präsidium⁵⁷/Polis Başkanlığı yeni hizmet binasının aciliyet gerektiren ayrıntılı planlarının hazırlanmasında, Niemann'a yardım etmiştir. Bu görevi sırasında, özellikle tartışmalı kısımların planlarının hazırlanmasında ona önemli katkılarda bulunmuştur⁵⁸.

August Jasmund, Hannover'deki bu görevinden bir müddet sonra istifa etme kararı almıştır. Bu kararı almasında, Almanya'da kendisine verilen işlerden maddi ve manevi olarak tatmin olmaması, belki de daha önemlisi, İstanbul'un büyüsünden bir türlü kurtulamaması etkili olmuş olmalıdır. Zira, Bayındırlık Bakanı Thielen'e gönderdiği istifa dilekçesinde⁵⁹, 1899 yılı Ocak ayı sonunda, Umumi İnşaat İdaresi'ndeki görevinden ayrılmak istediğini, kendisini buna ailevi ve mali durumunun zorladığını, bu istifa ile birlikte tekrar Osmanlı İmparatorluğu Hükümeti'nin hizmetine geçeceğini ve bunun için kendisine kazançlı bir iş verileceğini belirtmiştir.

Bu dilekçe üzerine, August Jasmund, Almanya'ya dönüşünden dört ay sonra, 14. Ocak 1899 tarihinden itibaren Prusya Krallığı Bayındırlık Bakanlığı'ndaki görevinden resmen ayrılmıştır. Jasmund'un buradaki görevinden ayrıldıktan sonra

⁵⁵ GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861. Berlin, 7. Januar 1898 tarihli belge.

⁵⁶ *Ay. kay.*, Verhandelt, Berlin, 25. Juni 1898 tarihli belge.

⁵⁷ Hannover'de, Hardenbergerstrasse'deki bu yeni Polis binası üç yıllık bir inşaat süresinden sonra, 30 Ekim 1903 tarihinde hizmete açılmıştır.

⁵⁸ GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861, Der Regierungs-Präsident. Hannover, 5. September 1898 tarihli belge.

⁵⁹ *Ay. kay.*, Abschiedsgesuch des Regierungs-Baumeister A. Jasmund. Hannover, 7. Januar 1899 tarihli belge.

Mehmet Yavuz

İstanbul'a ne zaman döndüğü ve burada ne zaman işe başladığı hakkında henüz bir bilgi/belge elde edilemedi.

Almanya'daki görevinden ayrılmasından yaklaşık üç yıl sonra, 15. Aralık 1901 tarihinde, daha önce görev yaptığı Bad Oeynhausen kasabası yakınında bulunan Bünde kasabasından Carl Hortmann, bir yazı ile Bayındırlık Bakanlığı'na, August Jasmund'un o sırada nerde olduğunu sormuş, Bayındırlık Bakanlığı da verdiği cevabi yazıda, Jasmund'un ikamet yerinin bilinmediğini belirtmiştir⁶⁰.

August Jasmund'un Ocak 1899'da Almanya'daki görevinden resmen ayrılması nedeniyle, ikinci İstanbul ikameti, burada ne kadar kaldığı, ne tür işlerle uğraştığı ve hangi binaların yapımında görev aldığı konusundaki bilgiler Alman resmi kayıtları arasında yer almamıştır. Bu konular ancak Osmanlı Arşivlerinde bulunacak yeni belgelerle açıklığa kavuşabilecektir.

Fakat, Putbus'daki Pedagoji Koleji öğrenci kayıt defterinde, sonradan ilave edilmiş bir bilgi olarak, Jasmund'un 1911'den önce İstanbul'da mimar olarak çalıştığı kayıtlıdır, ki bu da Jasmund'un 1911'de, on iki yıl sonra, elli yaşında iken, Almanya'ya geri döndüğünü gösterir. Bu bilgiden hareketle Jasmund, İstanbul'a ikinci gelişinde yaklaşık on iki yıllık bir süre burada kalmıştır. Bu on iki yıllık ikinci ikameti sırasında da, literatürde kendisine atfolunan⁶¹ ve 1900'lü yılların başına verilen, Ragıp Paşa Köşkları, Rumeli Hanı ve Germania Hanı gibi yapıların yanında daha pek çok resmi ve özel bina yapmış olmalıdır.

Bu çalışma için yapmış olduğumuz araştırmalar çerçevesinde, Rügen Kasabası Arşivi ile Sassnitz Şehr Arşivi'nde Jasmund'la ilgili kayıta rastlanamadı. Sagard Belediye Arşivi'nin de 1991'deki bir yangında tamamen yok olması neticesi burada da Jasmund ile ilgili bilgilerin varlığını tespit imkanı ortadan kalkmıştır. Bu sebeple August Jasmund'un 1911'de, Almanya'ya döndükten sonra nerede ve ne kadar yaşadığı, hangi binaların yapımında görev aldığı, nerede ve kaç yaşında öldüğü yönündeki sorulara şimdilik cevap veremiyoruz. Bu tür bilgilerin eksik olması, aynı zamanda Jasmund'un İstanbul'da da ölmüş olabileceğini akla getirebilir. Fakat Putbus'daki Lisenin kayıt defterine sonradan düşülen, 1911'den önce İstanbul'da bulunduğu, şeklindeki kayıt bu ihtimali zayıflatmaktadır.

⁶⁰ GstA PK, I HA Rep. 93 B Ministerium der Öffentlichen Arbeiten, Nr. 861, Bünde, 15. Aralık 1901 ve Der Ministerium der Öffentlichen Arbeiten. Berlin, 24. Dezember 1901 tarihli belgeler.

⁶¹ M. Yavuz; *Ay. es.*, Erzurum 2001; *Ay. mak.*, Ankara, 2002, s. 400-411.

Curriculum vitae.

Am 15 Sept. 1859 wurde ich August
 Carl, Friedrich Jasmund zu Sagard
 auf Jagen als zweites Kind des Königl.
 Kammersekretärs August Jasmund geboren.
 Im Jahre 1870 kam ich als Schüler zu
 Oliva 1872 als Altkamer auf das Königl.
 Pädagogium zu Klobus auf Jagen und
 erhielt das Zeugnis des Rufs zu
 Michaeli 1877. Von sich den Medizin
 der bei dem zu erlernen, wurde ich
 befohlen an der Königl. Leibesakademie
 zu Berlin als anatomischer Praktikum
 aufzusuchen und habe die Leichensache zu
 Berlin am für das Trauer - Theater
 1878 verlassen, das ich an der Königl.
 hies. Hosp. Leichensache zu erlernen zu brachte.
 Mein Hauptverdienst ist hauptsächlich der
 Abhaltung der Leichensache zu. In Westphalen
 habe ich auf in Klobus den von
 Jagen Welt der Königl. Hosp. Leichensache
 ganz effizienten Leichensache angebracht.
 Seit 6. 6. Trauer der Medizin der
 mittelalterlichen Leichensache erlernt, habe
 ich die letzten Trauer mein ganz
 Ansehen

Der Medizin der Trauer unter
 Leitung der Herrn Leichensache
 wurde. Leider wurde mir eine
 Leichensache zu viel, der mein Ansehen
 nicht ganz ganz effizient waren und mich
 ich hauptsächlich bedienere, von meine
 Trauer zu einem sehr bekannten
 von der erlangten für 3. Welt
 mein Leben leichensache Trauer
 Trauerer verliere zu können.

A. Jasmund

Mehmet Yavuz

Abschrift.

Ek 2a

Der Candidat der Baukunst

Herr August Carl Heinrich Hasmunder, im Lager auf Bergen

ist in der Zeit vom 26. Juni 1866 bis zum 1. Juni d. J. in denjenigen Kenntnissen geprüft worden, welche nach den Vorschriften vom 27. Juni 1856 von einem Bauführer für das Hochbaufach verlangt werden, nachdem die von ihm beigebrachten Nachweise als jenen Vorschriften entsprechend befunden worden sind, insbesondere auch die von ihm eingereichten, nach Bescheinigung oder eidesstattlicher Versicherung von ihm selbst angefertigten Studienzeichnungen bei der Beurtheilung das Prädikat:

sehr gut,

und die von ihm unter Aufsicht ausgeführten Bearbeitungen einfacher Aufgaben aus dem Hochbaufache das Prädikat:

sehr gut

erhalten haben.

Bei dieser Prüfung waren die Kenntnisse des Herrn Hasmunder

- 1. in der Physik ziemlich gut,
2. in der Chemie, Mineralogie und Geognosie ziemlich gut,
3. in der reinen Mathematik, darstellenden Geometrie etc. ziemlich gut,
4. in der Mechanik, und zwar in der Zusammensetzung und Zerlegung der Kräfte, in den Gesetzen des Gleichgewichts etc. ziemlich gut,
5. in der Lehre von der Elasticität und Festigkeit in Bezug auf Bau-Constructions und graphische Ermittlungen ziemlich gut,
6. im Feldmessen und Nivelliren ziemlich gut,

Gepr. H.

Ek.2a

Mimar August Jasmund Hakkında Bilmediklerimiz

Ek 2b

- 7. in der antiken Baukunst, Formenlehre und Geschichte der Monumente *gut,*
- 8. in den Constructionen der wichtigeren Baugewerbe, in der Materialienkunde, der Bauführung und dem Geschäftsgang etc. *gut,*
- 9. in der Einrichtung und Construction der Bauwerke des Land- und Stadtbaues und in den Principien der Heizung und Ventilation *gut,*
- 10. in den Constructionen-Elementen des Wasser-, Wege-, Eisenbahn- und Maschinenbaues *ganz gut.*

Demnach wird Herrn *August Jasmund* hierdurch das Zeugniß ertheilt, dass er die Prüfung als Bauführer im Hochbaufache bestanden hat.

Berlin, den *1. ten Juni* 18*82*.

(L. S.)

Königliche Technische Prüfungs-Commission.

Unters. Off.

Zeugniss

für den Candidaten der Baukunst
Herrn *August Carl Friedrich Jasmund*
über den Ausfall der Prüfung als Bauführer
für das Hochbaufach.

№ 1257

Ek. 2b

*Leybühliche Abtheilg.
Orig. auf fol. 38-39*

Der Regierungs-Bauführer

*Herr August Carl Friedrich Fasmund
und Legard auf Riegen*

hat, nachdem die beigebrachten Nachweise als den Vorschriften vom 27. Juni 1876 entsprechend befunden worden sind und die eingereichte, nach Versicherung an Eidesstatt von ihm ohne fremde Beihilfe angefertigte Probearbeit im Land- und Schönbau bei der Beurtheilung

das Prädicat *sehr gut*
erhalten hat, in der Zeit vom *12ten bis 14ten d. Monats d. d. August d. J.*

die zweite Hauptprüfung im Hochbaufache

abgelegt.

Die von ihm unter Aufsicht angefertigten Arbeiten haben bei der Beurtheilung

das Prädicat *sehr gut*

erlangt.

Bei der mündlichen Prüfung waren die Kenntnisse des Herrn *Fasmund*

1. in der Fährichtung und Construction der Bauwerke des

Land- und Stadtbaues, einschliesslich der Heizungs-

und Lüftungs-Anlagen, und in der Anlage städtischer

Strassen *gut,*

2. in den Einzelheiten des inneren Ausbaues, den Ornamenten

und der Ausschmückung *sehr gut.*

Hiernach

Mimar August Jasmund Hakkında Bilmediklerimiz

Ek 3b

Hiernach wird dem Herrn *August Jasmund* attestirt,
dass er die Prüfung als Baumeister für das Hochbaufach *mit Auszeichnung*
bestanden hat.

Berlin, den *24. September* 18*87*.

L. S.

Königliches Technisches Ober-Prüfungsamt

77 Schneider.

Zeugnis

für den Regierungs-Bauführer

Herrn *August Carl Friedrich Jasmund*
über den Ausfall der Prüfung als Baumeister
für das Hochbaufach.

N° 2983 T.O.P.

Für richtig Abgeführt.

Schroeder
Hofmann Königl. Techn.